

JUHTKIRI

Kellele lüüakse hingekella?

Riigikogu kultuurikomisjon valis välja neli objekti, millest kahele langeb osaks õnn saada kultuurkapitali poolt rahastatud, kuid selline valik kergitab igivana küsimuse võimu ja vaimu vahekorra. Kui tagatubades on paika pandud, et raha saavad Estonia teatri juurdeehitus ja Tartu südalinna kultuurikeskus, siis kas see on ikka regionaalselt tasakaalustatud kultuuripoliitika? Tartus peab SÜKU tagama peaministriparitei võimul püsimise ka pärast sügise valimisi, aga et Tallinn sõdib hoopis sokutatava juurdeehitise vastu, siis kas tähendab see võimalust nimekirja justkui jälgede segamiseks paigutatud Rakverele või Narvale?

Võib aru saada, et juba nõukaajast kestnud vaidlused Estonia uue hoone üle on väsitavad ja kultiveerivad lootusetust, sest lisaks hõlmikpuule on asukohtadeks pakutud küll linnahalli, Bekkeri sadamat, aga ka Admiraliteedi basseini – kõik tulemusteta. Miks siis mitte teha juurdeehitus hoopis Estonia

taha, kus praegu laiutab teatrirahva parkimisplats ja kiviparketi alla pandud kõle ja inimtühi pargiosa.

Samas – kui palju muusikasaale Tallinn vajab ja täita suudab, kui lisaks Solarise keskuse kontserdimajale on valmis ka muusikaakadeemia saal ja neelud käivad ka ERSO isikliku saali järele, kuigi filharmonia saal on ju samuti olemas? Tartuski peaks nii raamatukogukui ka näitusepinda ülikooli hiidraamatukogu ja ERMi suurhoone näol piisavalt jaguma, kas pole siis SÜKU kesklinna rajamise soov ka ülestunustus, et ERMi äärelinna viimisega pandi ikkagi puusse?

Valikukomisjoni sõnum on väga oluline – võite pingutada kohaliku kultuuri edendamise nimel, aga riik tõmbab teile ikka vee peale, eelistades Tallinna ja Tartut.

Nüüd on riigikogu valikukomisjoni sõnum ülejäänud Eestile ja maakondlikule initsiatiivile tegelikult väga oluline – võite pingutada kohaliku kultuuri edendamise nimel, aga riik tõmbab enamikule teist ikka vee peale, eelistades Tallinna ja Tartut. Kas selline ongi kultuuri edendamise positiivne riiklik programm?

ANDRES VARUSTIN

TSITAAT

” 30 aasta pärast peaksime olema jätkuvalt huvitatud, et jääksid ka vene koolid.

Tallinna linnapea Mihhail Kõlvart venekeelse hariduse põlistamisest Eestis. EPL

Kuidas aidata haiglas surijaid

Lugesin avalikku kirja minister Tanel Kiigele: miks peab inimene mõnes haiglas mahajäetuna surema? Olin hämmingus, kui lugesin selle haigla juhtkonna vastust, mis oli bürookraatlik ega pakkunud võimalusi, kuidas aidata siitilmast kergemini lahkuda. Samuti ei leidnud ma võimalusi, kuidas kergendada sugulaste ja omaste olukorda, kui nad soovivad hüvasti jätta surivoodis oleva sugulasega.

Enne Covid-19 puhangut oli inimeste lahkumine siitilmast haiglates tavapärane. Omaksed külastasid surijat ja erilisi piiranguid ei tehtud. Nüüd aga on olukord koroonasõja ajal muutunud kardinaalselt. Esimese laine ajal oli telepildis, mis tuli USAst, Prantsusmaalt, Hispaaniast ja Itaaliast, masendav näha ülerahvastatud intensiivravi-osakondi, ebainimlikke matusetseremooniaid jne. See, mida praegu näeme telepildis Indias, on justkui teiselt planeedilt. Eelmine pandeemia oli 100 aastat tagasi, sellepärast puudub nüüdisaegne kogemus.

Avalikus kirjas kirjeldatud olukorrad haiglas ei ole loomulikult üksikjuhtumid. Seda olen tajunud

ADIK LEVIN
meditsiiniteaduste doktor

Kahe silma vahele on jäetud surivoodis olevad patsiendid, kes samuti vajaksid meeskondi hingehoidjate, psühholoogide ja sotsiaaltöötajate näol.

oma tutvusringkonnas, kui haiglas lahkus ebainimlikult minu tuttava ema. Neid juhtumeid on küllaga. Teame sellest vähe, kuna surnud sellest ei räägi, sugulased ka kõike ei tea ning vahest ei tahagi sellest rääkida ja veel enam kirjutada.

Haigla juhtkond väidab, et nendeni on jõudnud soov, et haigla löd-

vendaks piiranguid. Nad kirjutavad, et püüdes kaitsta patsiente, ei ole see võimalik. Selles osakonnas on kõik Covid-19 haiged. Surivoodis olevale inimesele aga oleks kontakt lähedasega täiesti inimlik. Tõsi on aga see, et haigla külastajale, kes ei ole Covid-19 põdenud ja selle vastu vaktsineeritud, oleks see kontakt tõepoolest ohtlik.

Loomulikult on maksimumtähelepanu haigla praeguse töökorralduse juures suunatud sellele, et kindlustada intensiiv- ja teised osakonnad arstide ja õdedega. Kahe silma vahele on jäetud surivoodis olevad patsiendid, kes samuti vajaksid meeskondi hingehoidjate, psühholoogide ja sotsiaaltöötajate näol. Jah, nad on nominaalselt võib-olla olemas, kuid tihti on see ainult linnukese jaoks paberil. Need spetsialistid viibivad haiglates mõne tunni ja tihti kõikide raskete haigete juurde ei jõua.

Arstid ja õed on koormatud teiste patsientidega. Surivoodis olev inimene aga vajab pidevat ööpäevaringset tähelepanu. Aga mitte nii, et tütar avastas, et kõik kirjad, mida ta nädala jooksul emale saatis, olid kinnistes ümbrikes. Mitte kee-

gi ei avanud neid ega aidanud neid ette lugeda. Haigla juht kirjutab vastuses Skype'i olemasolust. Kuid see ei ole see, mida surivoodis olev inimene vajab.

Praegu on surijaid veel küllaga. Haiglas surijatega tegelevale meeskonnale võiks ju kas või ajutiselt võtta juurde hingehoidjaid, vabatahtlikke või tudengeid, kes oleks pidevalt haiglas ja hoiaks kontakti surivoodis olevate patsientide omastega. Vajadusel organiseeriks kohtumise perekonna või sugulastega. Aga mitte nii, et minu tuttava ema kuulmisaparaat ja mobiiltelefon ei olnudki laetud, patsient viidi eraldi palatisse ja selle nelja seina vahel lahkus ta ka siitilmast.

Ei saa öelda, et Eesti riik ei tähtsustaks seda probleemi. Sotsiaalministeeriumi juurde on loodud pekaplani institutsioon, kuid kas pandeemia ajal on meil hingehoidjad igal pool olemas? Jah, võib-olla pool kohaga, kuid see on ju kõõmes.

Haiglahühile, kes andis selgitusi avalikule kirjale, soovits ma ümber korraldada oma haigla töö ja luua inimlik süsteem, et aidata surivoodis olevaid inimesi ja nende peresid.

SEISUKOHT

Laste asi on istuda toas ja vahtida ekraani

Mu kodu lähedal on park, koroonajama ajal olen poistega sinna läinud jalgpalli mängima. Kuid seda ei tohi teha, pargivaht tuleb ja ajab muru pealt ära. Niimata muru pole palli mängimiseks. Kord on selline.

Mu kodu lähedal on ka kool. Seal on staadion, kus on jalkavahturavad ja muud toredat. Sinna sisse ei tohi minna. Kord on selline.

Mu kodust veidi eemal on staadion. Selle asemele pole ühtegi saatkonda veel ehitama hakatud, staadion on suur ja sage li päris tühi. Seal oleks tore lastega mängida, kuid ei saa, sest staadioni väravad on lukus. Tõsi, aias on üks katkine koht ja seal saaks end läbi pressida, kuid see tundub kummaline ja tõenäoliselt oleks korra vastu.

Sellel nädalavahetusel käisime loomaaias. Poistel olid kaasa tõukerattad. Vanem poiss pidi enda oma ära andma, sest ta on 116 sentimeetrit pikk. Tõukeratas võib loomaaias olla kunni 115sentimeetrise lapsel. Kord on selline. „Külastamiseeskirjad on meil kehtestatud külastajate ohutuse tagamiseks. Me ei tee neid külastajate kiusamiseks,“ kinnitati loomaaiast. Kontrollimiseks, kas laps vastab korrale, on seinal isegi mõõdupuu. Tõsi, mõni pikem laps sai oma tõukerattaga sisse. Aga kui kord on selline, siis on kord selline, kuigi proovi sa lapsele korda selgitada, et 116 on 115st suurem arv.

Kuna last ja mängu eriti kuskil ei taheta, siis eks jääbki kodu ja mõni ekraan (või äkki raamat). Natuke kurb.

MARTIN ŠMUTOV
Ohtulehe peatoimetaja

Miks peab inimene mõnes haiglas mahajäetuna surema?

Minu ämm pidi oma viimased elupäevad kahjuks veetma Elva haiglas. Külastamine oli tehtud parajaks kadalipuks. Mina ja tema vanem poeg saime veel kuidagi erinevatel päevadel ükshaaval käia. Ülejäänud sugulased aga mitte. Külastamiseks olid määratud ainult tööpäevad 8.00–16.00.

Me ei soovinud islami nutukoori ega Aafrika pulmi koos nutunaiste, trummide ja muu palaganiga. Me soovisime oma ema, vanaema, vanavanaema ja ämmaga hüvasti jätta. Vanemõde ütles lapselapsele, et ega

ta surema hakka, läheb hooldekodusse, siis näete teda. Minule ütles vanemõde aga, et peab teistele patsientidele ka mõtlema. Enamik Eesti rahvastikut teab 2 + 2 reeglit ja et Covid vajab nakatamiseks 20 minutit. Keegi meist ei oleks teisi patsiente musitamata hakanud ega lobisema tühjast-tühjast.

Ma ei ole nii tark ega rikas, et kohtus õiglust nõuda. Lihtsalt teadmiseks kõigile, kelle lähedane satub haiglasse – jätke kohe uksele temaga hüvasti, sest hiljem see enam ei õnnestu! **SILLE MIKK**

Haigla külastuspiirangud on patsientide kaitseks

Lähedaste huvi oma tuttavate ja sugulaste tervisliku seisundi vastu on igati mõistev ja arusaadav.

Me kõik teame, kui raskete tagajärgedega on olnud haiglates ja hooldekodudes tekkinud haigus-kolded. Selle tõttu on kõik haiglad ja hooldekodud kehtestanud piirangud patsientide külastamisele. Need piirangud on kehtestatud eelkõige patsientide kaitseks.

Meie haiglas on lubatud kontrollitud külastus kõigi patsientide juurde, kuid samas oleme määranud, mitu külastajat võib päevas ja

nädalas olla. Seejuures püüame võrdsest kohelda kõiki patsiente, terminaauses seisundis (surijad) patsientide juurde oleme lubanud sagedasemaid külastusi.

Meie haiglas on patsientide jaoks alates novembrist olemas Skype'i kaudu suhtlemise võimalus. Oleme eraldanud ruumi lähedastele, kes soovivad sagedamini oma tuttava või sugulasega suhelda ja seal ruumis on arvuti, mille kaudu on see võimalik.

PEETER LAASIK
SA Elva Haigla juhataja